Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽOVANNI PITRUCELLAS
[*GIOVANNI PITRUZZELLA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 5. martā [1]

Lieta C-123/18 P

HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH
pret

Eiropas Savienības Padomi

Apelācija – Prasība par zaudējumu atlīdzību – Ierobežojoši pasākumi pret Irānu – Prasītājai apgalvoti nodarīto zaudējumu atlīdzināšana pēc tās nosaukuma iekļaušanas to personu un vienību sarakstā, uz kurām attiecas līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana – Jēdziens "pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums" – Pienākums norādīt pamatojumu – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā

1. Apelācijas sūdzības iesniedzēja *HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH* (turpmāk tekstā – "*HTTS*") lūdz Tiesu atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2017. gada 13. decembra spriedumu *HTTS*/Padome [2], ar kuru šī tiesa noraidīja tās prasību atzīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību; *HTTS* apgalvoja, ka tai ir nodarīti zaudējumi Eiropas Savienības vainojamas rīcības dēļ, pirmkārt, ar Padomes Īstenošanas regulu (ES) Nr. 668/2010 (2010. gada 26. jūlijs), ar ko īsteno 7. panta 2. punktu Regulā (EK) Nr. 423/2007 par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu [3], tās nosaukumu iekļaujot Padomes Regulas (EK) Nr. 423/2007 (2007. gada 19. aprīlis) par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu [4] V pielikumā un, otrkārt, ar Padomes Regulu (ES) Nr. 961/2010 (2010. gada 25. oktobris), ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu un atceļ Regulu Nr. 423/2007 [5], to iekļaujot Regulas Nr. 961/2010 VIII pielikumā (turpmāk tekstā kopā – "strīdīgie pasākumi").

I. Tiesvedības priekšvēsture

2. No pārsūdzētā sprieduma 1. un nākamajiem punktiem izriet, ka *HTTS* ir Vācijā reģistrēta sabiedrība, kas ir dibināta 2009. gada martā un ko vada *N. Bateni*, kurš darbojas kā kuģu aģents un kuģu tehniskais menedžeris. Šī lieta ir saistīta ar ierobežojošiem pasākumiem, kas ir ieviesti nolūkā izdarīt spiedienu uz Irānas Islāma Republiku, lai tā pārtrauktu kodoldarbības, kuras rada kodolieroču izplatīšanas risku, un kodolieroču piegādes sistēmu izstrādi. Konkrētāk, šī lieta ietilpst lietu kategorijā, kuras attiecas uz pasākumiem, kas ir noteikti pret kuģniecības sabiedrību *Islamic Republic of Iran Shipping Lines* (turpmāk tekstā – "*IRISL*"), kā arī fiziskajām un juridiskajām personām, par kurām tiek apgalvots, ka tās ir saistītas ar šo sabiedrību, un kuru vidū, kā to apgalvo Padome, tostarp bija *HTTS* un vēl divas jūras pārvadājumu sabiedrības – *Hafize Darya Shipping Lines* (turpmāk tekstā – "*HDSL*") un *Safiran Pyam Darya Shipping Lines* (turpmāk tekstā – "*SAPID*").

1 Oriģinālvaloda – franču.

2 T-692/15, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2017:890.

3 OV 2010, L 195, 25. lpp.

4 OV 2007, L 103, 1. lpp.

5 OV 2010, L 281, 1. lpp.

3. Sākotnējā *HTTS* iekļaušana sarakstos notika 2010. gada 26. jūlijā pēc Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 spēkā stāšanās ar pamatojumu, ka "tā rīko[joties] *HDSL* interesēs Eiropā". Par šo iekļaušanu sarakstā netika celta prasība atcelt tiesību aktu. *HTTS* nosaukuma iekļaušanu sarakstā ar Regulu Nr. 961/2010 ar pamatojumu, ka tā "atr[o]d[otie]s *IRISL* kontrolē [un/]vai darboj[otie]s tās vārdā", šī sabiedrība turpretī apstrīdēja, un Vispārējā tiesa šo regulu atcēla. Ar 2011. gada 7. decembra spriedumu *HTT*S/Padome [6] Vispārējā tiesa atcēla Regulu Nr. 961/2010, ciktāl tā attiecās uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, sākot no 2012. gada 7. februāra, lai Padome attiecīgā gadījumā starplaikā varētu papildināt tās atkārtotas iekļaušanas sarakstā pamatojumu.

4. Pēc šī sprieduma pasludināšanas Padome iekļāva *HTTS* nosaukumu vairākos sarakstos, kurus šī sabiedrība ikreiz apstrīdēja un kuri pēc tam ar Vispārējās tiesas 2013. gada 12. jūnija spriedumu *HTTS* /Padome [7] un 2015. gada 18. septembra spriedumu *HTTS* un *Bateni*/Padome [8] tika atcelti.

5. 2013. gada 16. septembra spriedumā *Islamic Republic of Iran Shipping Lines* u.c./Padome [9], Vispārējā tiesa atcēla arī *IRISL* un pārējo kuģniecības sabiedrību, tostarp *HDSL* un *SAPID*, iekļaušanu sarakstos, kuri uz tām attiecās, ar pamatojumu, ka Padomes izvirzītie pierādījumi neattaisno *IRISL* nosaukuma iekļaušanu sarakstā un tātad nevar attaisnot arī tādu ierobežojošu pasākumu noteikšanu un paturēšanu spēkā, kuri attiecas uz citām kuģniecības sabiedrībām, kas sarakstos tika iekļautas to saistības ar *IRISL* dēļ.

6. Ar 2015. gada 23. jūlija vēstuli apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza Padomei lūgumu atlīdzināt zaudējumus, kuri tās ieskatā tai bija nodarīti ar tās nosaukuma sākotnējo un vēlākajām iekļaušanām to personu sarakstos, kuras ir saistītas ar *IRISL* darbību. Šajā lūgumā par zaudējumu atlīdzību apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvoja, ka tai ir tiesības saņemt atlīdzību par tai nodarītajiem materiālajiem zaudējumiem un nemantisko kaitējumu, kas tās ieskatā tai ir nodarīti ne tikai ar iekļaušanām sarakstos, kas bija izlemtas ar Īstenošanas regulu Nr. 668/2010 un Regulu Nr. 961/2010, bet arī ar vēlākajām iekļaušanām sarakstos un atkārtotajām iekļaušanām sarakstos. Ar 2015. gada 16. oktobra vēstuli Padome šo lūgumu noraidīja.

II. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

7. Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2015. gada 25. novembrī, *HTTS* cēla prasību, kura ir pamatota ar LESD 268. pantu par apgalvoto zaudējumu atlīdzināšanu, kas tai esot radušies saistībā ar iekļaušanu Regulas Nr. 423/2007, redakcijā ar grozījumiem, kuri ir izdarīti ar Īstenošanas regulu Nr. 668/2010, V pielikumā un Regulas Nr. 961/2010 VIII pielikumā.

8. Vispārējā tiesa izlēma lietu pēc būtības, neieņemot nostāju par Padomes atbildē uz repliku ietverto atsauci uz prasības nepieņemamību Tiesas statūtu 46. pantā paredzētā noilguma termiņa izbeigšanās dēļ [10].

9. Attiecībā uz lietas būtību Vispārējā tiesa pirms savas analīzes veikšanas pauda ievada apsvērumus par judikatūrā izvirzītajiem kritērijiem prettiesiskuma novērtējumam saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību. Turpinājumā tā secīgi noraidīja divus *HTTS* pamatus, kas bija izvirzīti, lai pierādītu, ka pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, proti, pamatu par materiāltiesisko nosacījumu

6 T-562/10, EU:T:2011:716.

7 T-128/12 un T-182/12, nav publicēts, EU:T:2013:312.

8 T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650.

9 T-489/10, EU:T:2013:453.

10 Skat. pārsūdzētā sprieduma 21.–26. punktu. Skat. arī minētā sprieduma 92. punktu.

iekļaušanai sarakstos pārkāpumu un pamatu par pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi. Noraidot šos divus pamatus, Vispārējā tiesa secināja, ka nav pietiekami būtiska Savienības tiesību pārkāpuma, un līdz ar to tā noraidīja prasību, nepārbaudot, vai ir izpildīti pārējie nosacījumi, lai varētu iestāties Savienības atbildība.

III. Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

10. 2018. gada 13. februārī *HTTS* iesniedza apelācijas sūdzību par pārsūdzēto spriedumu. Savos prasījumos tā lūdz Tiesu atcelt pārsūdzēto spriedumu, piespriest Padomei izmaksāt atlīdzību 2 516 221,50 EUR apmērā par materiālajiem zaudējumiem un morālo kaitējumu un samaksāt nokavējuma procentus atbilstoši likmei, ko Eiropas Centrālā banka piemēro savām galvenajām refinansēšanas operācijām, pieskaitot 2 procentpunktus, sākot no 2015. gada 17. oktobra līdz pilnīgai zaudējumu atlīdzības summas samaksai, un piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

11. Atbildes rakstā uz apelācijas sūdzību Padome lūdz Tiesu noraidīt apelācijas sūdzību, pakārtoti – nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, pakārtoti minētajam – noraidīt prasību, kā arī piespriest *HTTS* atlīdzināt visus šīs tiesvedības tiesāšanās izdevumus.

12. Eiropas Komisija, persona, kas bija iestājusies lietā Padomes prasījumu atbalstam tiesvedībā Vispārējā tiesā, lūdz pilnībā noraidīt apelācijas sūdzību, pakārtoti – noraidīt prasību, kā arī piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus šajā instancē.

13. *HTTS*, Padomes un Komisijas mutvārdu paskaidrojumi tika uzklausīti 2018. gada 26. novembra tiesas sēdē.

IV. Juridiskā analīze

14. Apelācijas sūdzības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirza četrus pamatus. Ievērojot Tiesas lūgumu, šie secinājumi attieksies uz pirmo pamatu.

A. Par pirmo pamatu

1. Lietas dalībnieku argumentācijas kopsavilkums

15. *HTTS* būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 49. un nākamajos punktos ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo, veicot novērtējumu par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, tā ņēma vērā informāciju un pierādījumus, kuri Padomei nebija zināmi strīdīgās rīcības izdarīšanas laikā un uz kuriem Padome ir atsaukusies vēlāk – vairākus gadus pēc minētās rīcības. *HTTS* apgalvo, ka Vispārējā tiesa minētā pārkāpuma pastāvēšanas novērtēšanai nedrīkstēja ņemt vērā situāciju, kāda tā bija pēc strīdīgo pasākumu noteikšanas. Tās ieskatā Padomes rīcība nevar tikt attaisnota *a posteriori* ar vēlākiem grozījumiem vai jaunu informāciju vai pierādījumiem, kuri faktiski neizraisīja strīdīgo pasākumu noteikšanu. *HTTS* turklāt apgalvo, ka no noteikuma, ar kuru ir paredzēts termiņš, kādā ir jāiesniedz prasība par zaudējumu atlīdzību, Vispārējā tiesa nevarēja secināt, ka iestādes rīcība ir jāanalizē, ievērojot notikumus, kuri attiecīgā gadījumā ir norisinājušies laikposmā starp minēto rīcību un prasības celšanu. Tā piebilst, ka Kopējās ārējās un drošības politikas (KĀDP) īpašais raksturs nevar izraisīt to, ka tiek izslēgta jebkāda Padomes atbildība Savienības tiesību smaga un acīmredzama pārkāpuma gadījumā, jo tiesiskums esot jāievēro, arī nosakot ierobežojošus pasākumus. Lai secinātu, ka nepastāv acīmredzami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, Vispārējā tiesa nevarot arī pamatoties uz faktu, ka Regulas Nr. 961/2010 atcelšanai, ko pasludināja Vispārējā tiesa, nesekoja tūlītējas sekas, un tas tā esot vēl jo vairāk tāpēc, ka par prettiesiskiem tika atzīti arī Padomes noteiktie pasākumi pēc

šīs atcelšanas. No sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome[11] izrietot, ka Padomes izdarīts pārkāpums saistībā ar tās pienākumu sniegt informāciju par sarakstā iekļaušanas lēmumu vai pierādījumu elementus, uz ko ir balstīts ierobežojošo pasākumu pamatojums, pats par sevi ir pietiekami būtisks tiesību pārkāpums, kuru Padome nevar novērst vairākus gadus vēlāk. *HTTS* apgalvo, ka Vispārējai tiesai esot arī bijis jāņem vērā Padomes apgalvotais lietās T-128/12 un T-182/12[12], no kā izrietot, ka Padomes rīcībā 2012. gada sākumā nebija vajadzīgās informācijas iekļaušanai sarakstos. Tātad Vispārējā tiesa neesot drīkstējusi ņemt vērā pamatojumu un pierādījumus, uz ko atsaucās Padome savai aizstāvībai saistībā ar tajā celto prasību par zaudējumu atlīdzību.

16. Savukārt Padome būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa varēja pamatoti lemt, ka Padome varēja atsaukties uz faktiem, kas ir norisinājušies vēlāk nekā pārmestā rīcība un pirms prasības celšanas. Tas nenozīmējot, ka Padomei tiek ļauts *a posteriori* atbrīvoties no tās iespējamās atbildības, bet gan to, ka tai tiek ļauts apstrīdēt pieļautā prettiesiskuma kvalifikāciju par pietiekami būtisku pārkāpumu, kas var radīt tiesības uz kompensāciju. No Vispārējās tiesas analīzes neizrietot, ka neesot iespējams likt konstatēt Savienības iestāžu atbildību, tām rīkojoties KĀDP jomā. Neviens Vispārējās tiesas konstatētais prettiesiskums saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu neesot pietiekams, lai to kvalificētu kā pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību, un Vispārējā tiesa, brīdī, kad tā noteica, vai pastāv šāds pārkāpums, esot drīkstējusi ņemt vērā īpašos apstākļus saistībā ar to, ka šie pasākumi tika noteikti KĀDP lēmumu īstenošanai. Tāpat Vispārējā tiesa neesot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka, lai gan tā bija konstatējusi pret apelācijas sūdzības iesniedzēju noteikto ierobežojošo pasākumu prettiesiskumu lietas T-562/10[13] kontekstā pienākuma norādīt pamatojumu neizpildes dēļ, tā nav izslēgusi iespēju, ka minētie pasākumi varētu būt attaisnojami šajā lietā, un nolemjot atlikt atcelšanas sekas laikā, lai ļautu Padomei attiecīgā gadījumā noteikt jaunus likumīgus ierobežojošus pasākumus pret *HTTS*. Attiecībā uz to, ka pārsūdzētajā spriedumā neesot ņemta vērā judikatūra, kas izriet no sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan* /Padome, abas lietas neesot salīdzināmas, jo minētā judikatūra attiecās uz materiālo pierādījumu nepietiekamību, turpretī šajā lietā jautājums esot par Padomes novērtējuma brīvības īstenošanu un apjomu. Katrā ziņā no sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome[14] izrietot, ka tiesību norma, kam ir jābūt acīmredzami pārkāptai, sniedz aizsardzību tikai tajos gadījumos, kad nav izpildīti materiālie nosacījumi tās piemērošanai. Tā kā esot pastāvējušas pietiekamas norādes, lai pierādītu, ka šie materiālie nosacījumi bija izpildīti, individuālo tiesību aizsardzības princips neesot bijis piemērojams. Tātad tas, vai ir izpildīti materiālie kritēriji, ļoti labi varot tikt konstatēts vienīgi pēc attiecīgā tiesību akta pieņemšanas. Padome turklāt atgādina, ka nosacījumi, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, balstās uz veiktu līdzsvarošanu starp personas, kam ir nodarīts kaitējums, interešu aizsardzību un nepieciešamību nodrošināt pareizu iestāžu darbību. Neesot pamatoti piešķirt zaudējumu atlīdzību personai, kuras gadījumā fakti, kas ir atklājušies pēc pieņemto aktu spēkā stāšanās – kas, tiesa, ir atzīti par prettiesiskiem, – ir apstiprinājuši, ka tā ir veikusi tai pārmesto rīcību pirms šo aktu pieņemšanas. Fakti apstiprinot saiknes starp *HTTS* un *HDSL*, *SAPID* un *IRISL*. Šādos apstākļos nevarot secināt, ka pastāv Padomes izdarīts būtisks Savienības tiesību pārkāpums tikai tāpēc vien, ka tās rīcībā vēl nebija pietiekamu pierādījumu. Līdz ar to Padome lūdz pirmo pamatu noraidīt.

17. Komisija būtībā pievienojas Padomes argumentiem.

11 Spriedums, 2017. gada 30. maijs (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

12 Spriedums, 2013. gada 12. jūnijs, *HTTS*/Padome (T-128/12 un T-182/12, nav publicēts, EU:T:2013:312).

13 Spriedums, 2011. gada 7. decembris, *HTTS*/Padome (T-562/10, EU:T:2011:716).

14 Spriedums, 2017. gada 30. maijs (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

2. Analīze

18. Indivīdiem sniegtā iespēja lūgt Savienības tiesās konstatēt Savienības ārpuslīgumisko atbildību atspoguļo ideju par Savienību, kas ievēro tiesiskumu, un ir galīgā stadija indivīdu aizsardzībai pret Savienības iestāžu vainojamu rīcību, ja tā ir izraisījusi zaudējumus [15]. Savienības, kas pilnībā ievēro tiesiskumu, [koncepts] prasa, lai gadījumā, ja Padome rīkojas KĀDP jomā un tad nosaka ierobežojošus pasākumus, tai nebūtu imunitātes pret iespēju, ka var iestāties tās atbildība.

19. Spriedumā lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome [16] Tiesa atgādināja nosacījumus, lai varētu tikt konstatēta Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanās. Pirmais no šiem nosacījumiem un vienīgais, kas tiek aplūkots šajā apelācijas sūdzībā, ir pietiekami būtiska tiesību normas, ar kuru privātpersonām tiek piešķirtas tiesības, pārkāpuma pastāvēšana [17]. Šāds pārkāpums "ir pierādīts, ja no tā izriet, ka attiecīgā iestāde *acīmredzami un būtiski* nav ievērojusi savas rīcības brīvības robežas, – šajā ziņā cita starpā vērā ņemamie elementi ir pārkāptā noteikuma skaidrības un precizitātes pakāpe, kā arī rīcības brīvības, kas ar pārkāpto noteikumu ir atstāta Savienības iestādēm, apjoms" [18]. Šķiet, ka Savienības tiesību pārkāpums "katrā ziņā ir acīmredzami būtisks, ja tas tiek turpināts, neievērojot pienākumu neizpildi konstatējošu spriedumu, prejudiciāla nolēmuma spriedumu vai Tiesas iedibināto judikatūru attiecīgajā jomā, no kuriem skaidri redzams, ka attiecīgajai rīcībai ir pārkāpuma raksturs" [19].

20. No šīs prasības par pietiekami būtisku pārkāpumu izriet, ka ne jebkura Savienības iestādes prettiesiska rīcība rada tiesības uz atlīdzinājumu. Patiešām, kā uzsver Padome, no Tiesas vēsturiskās judikatūras teksta izriet, ka tiek veikta līdzsvarošana starp privātpersonu interesēm tikt aizsargātām no iestāžu būtiski prettiesiskas rīcības un zināmu rīcības brīvību, kas ir jāatzīst šīm iestādēm, lai netiktu paralizēta to darbība.

21. Šī pēdējā vajadzība jo īpaši atklājas KĀDP jomā vispār un konkrēti ierobežojošo pasākumu jomā, kur iestāžu rīcību vispār raksturo nepieciešamība rīkoties ātri, pamatojoties uz nepilnīgu informāciju, kuras ļoti bieži nav tiešā Padomes rīcībā. Padomes grūtības saistībā ar informācijas un pierādījumu pieejamību *risk assessment* [risku novērtējumu], kas tai noteikti ir jāveic, katrā ziņā padara sarežģītu un grūtu. Iespējama Savienības atbildības iestāšanās Padomes rīcības dēļ, nosakot ierobežojošus pasākumus, tāpēc nedrīkst apdraudēt Savienības iesaisti kārtības nodrošināšanā pasaulē.

22. Tomēr šķiet, ka šāda apdraudējuma risks ir novērsts. Pirmkārt, trīs nosacījumi [20], kuriem ir jābūt kumulatīvi izpildītiem, lai tiktu atzītas tiesības saņemt atlīdzinājumu, ir sevišķi stingri. Otrkārt, Tiesa jau ir atzinusi iespēju ņemt vērā atrisināmo situāciju sarežģītību, lai novērtētu, vai apgalvotais Savienības tiesību pārkāpumus ir pietiekami būtisks [21].

23. Turklāt no sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome [22] skaidri izriet, ka Tiesa ir piemērojusi tradicionālos nosacījumus par Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos attiecībā uz ierobežojošiem pasākumiem, kas ir noteikti cīņas pret kodolieroču izplatīšanu Irānā kontekstā, un tā nav izvirzījusi stingrākas prasības, ņemot vērā attiecīgās iestādes darbības jomu.

15 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 35. punkts).

16 Spriedums, 2017. gada 30. maijs (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

17 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 29. punkts).

18 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 30. punkts un tajā minētā judikatūra). Mans izcēlums.

19 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Mans izcēlums.

20 Atgādinājumam – pietiekami būtiska tiesību normas, ar kuru privātpersonām tiek piešķirtas tiesības, pārkāpuma pastāvēšana, kaitējuma pastāvēšana un cēloniskās saites starp minēto pārkāpumu un kaitējumu pastāvēšana: skat. pārsūdzētā sprieduma 29. punktu. Skat. arī spriedumu, 2000. gada 4. jūlijs, *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija (C-352/98 P, EU:C:2000:361, 41. un 42. punkts).

21 Skat. it īpaši spriedumus, 2000. gada 4. jūlijs, *Bergaderm* un *Goupil*/Komisija (C-352/98 P, EU:C:2000:361, 40. punkts); 2007. gada 19. aprīlis, *Holcim (Deutschland)*/Komisija (C-282/05 P, EU:C:2007:226, 47. punkts), kā arī 2009. gada 16. jūlijs, Komisija/*Schneider Electric* (C-440/07 P, EU:C:2009:459, 160. punkts).

22 Spriedums, 2017. gada 30. maijs (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

24. Tātad uzreiz ir jākonstatē, ka no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa, novērtējot, vai pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, neraudzījās vairs tikai, vai Padomei pārmestais prettiesiskums ir pieļauts acīmredzami un būtiski, kā to prasa pastāvīgā judikatūra, bet arī "acīmredzami un neattaisnojami", atsaukdamās uz Vispārējās tiesas judikatūru, kuru Tiesa, cik man zināms, nekad nav apstiprinājusi [23]. Stingrāka testa piemērošanai ierobežojošu pasākumu gadījumā, kā es to jau norādīju iepriekš, nav rodams pamats nesenajā Tiesas judikatūrā. Turklāt, kā atgādina Vispārējā tiesa, lai gan "plašākais mērķis uzturēt mieru un starptautisko drošību [..] var attaisnot pat ievērojamas negatīvas sekas atsevišķiem saimnieciskās darbības veicējiem, kas tiek radītas ar lēmumiem par Savienības pieņemto aktu īstenošanu nolūkā sasniegt šo pamatmērķi" [24], šīs sekas var tikt attaisnotas vienīgi tad, ja tās izriet no likumīgas Savienības darbības [25]. Līdz ar to es šaubos, ka no šī konstatējuma varētu izdarīt jebkādus secinājumus gadījumā, kad ir jāizlemj, vai pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums vai tāda nav.

25. Kaut gan vēsturiskajā judikatūrā tiek prasīts novērtēt, vai pārmestā rīcība ir "acīmredzams un būtisks pārkāpums", Vispārējā tiesa tātad lūkojās pēc acīmredzama un neattaisnojama pārkāpuma. Toties tas, ka tika ņemti vērā informācijas elementi, kuru nebija Padomes rīcībā, nosakot strīdīgos pasākumus, atklāj sekas šai paradigmas maiņai, kura slēpjas šajā transformācijā ar tikai semantisku veidolu, jo tā šķiet norādām uz attiecīgās iestādes rīcības *attaisnojamību*. Šis kļūdas tiesības piemērošanā simptoms, kā es to pierādīšu visu šo secinājumu garumā, sagroza un līdz ar to rada būtiskus trūkumus Vispārējās tiesas analīzē, tas slēpjas Vispārējās tiesas pieņemtajā izpratnē par jēdzienu "pietiekami būtisks pārkāpums".

26. Turklāt juridiskais pamats tam, lai Padome varētu atsaukties uz pierādījumu elementiem, kuri ir vēlāki par strīdīgo aktu, un tādējādi attaisnot pārmesto rīcību *a aposteriori*, pretēji tam, ko apgalvo Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 49. punktā, nevar izrietēt arī no apstākļa, ka "atšķirībā no prasības atcelt tiesību aktu – prasība par ārpuslīgumisko atbildību var tikt celta piecu gadu laikā pēc notikuma, kas ir konkrētā kaitējuma pamatā". Apgalvodama, ka "iestāde, par kuras ārpuslīgumisko atbildību ir runa, savai attaisnošanai principā ir tiesīga norādīt visu atbilstošo informāciju, kas radusies laikā pirms pret to iesniegtās prasības par kaitējuma atlīdzību celšanas iepriekš minētajā termiņā, kamēr prasītāja ir tiesīga pierādīt ciestā kaitējuma apmēru un būtiskumu, izmantojot pierādījumus par laiku pēc tās" [26], Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā un acīmredzami ir sajaukusi divus atšķirīgus laikus, uz kuriem attiecas tikpat atšķirīgi nosacījumi par Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos. Patiesībā, lai noteiktu, vai ir noticis pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, tiesai ir jānovērtē iestādes izvēlētā rīcība strīdīgā akta pieņemšanas brīdī, šajā lietā – individuālo lēmumu, kas skar *HTTS*, pieņemšanas laikā 2010. gadā. Tiesa spriedumā *Safa Nicu Sepahan*/Padome [27] nav paudusi atšķirīgu domu, konstatēdama, ka "Padomei noteiktais pienākums apstrīdēšanas gadījumā sniegt informāciju vai pierādījumu elementus, kas pamato ierobežojošo pasākumu [..] noteikšanas pamatotību, *jau strīdīgo normu pieņemšanas laikā* izrietēja no Tiesas pastāvīgās judikatūras" [28]. Pietiekami būtisks pārkāpums ir jāsaprot kā jēdziens, kas ir sastindzis noteiktā brīdī; šis brīdis ir tas, kurā notiek pārmestā rīcība. Turklāt joprojām saistībā ar lietu C-45/15 P Padome, šķiet, piekrita šādai pietiekami būtiska pārkāpuma statiskai izpratnei, jo toreiz tā apgalvoja, ka "judikatūra, atbilstoši kurai tās pienākums apstrīdēšanas gadījumā ir sniegt informāciju vai pierādījumu elementus, ar ko var tikt apstiprināts [..] noteikto ierobežojošo pasākumu pamatojums, nebija skaidri iedibināta pirmās strīdīgās normas *pieņemšanas laikā*" [29]. Turpretī zaudējumi, kuri katrā ziņā rodas vēlāk [30] par tos izraisošo notikumu, ar laiku var mainīties – principā tādējādi, ka to smagums pieaug –

23 Skat. pārsūdzētā sprieduma 31. punktu. Skat. arī šī sprieduma 46. punktu.

24 Pārsūdzētā sprieduma 45. punkts.

25 Skat. spriedumu, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 39. punkts).

26 Pārsūdzētā sprieduma 49. punkts.

27 Spriedums, 2017. gada 30. maijs (C-45/15 P, EU:C:2017:402).

28 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 40. punkts). Mans izcēlums.

29 Spriedums, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 34. punkts). Mans izcēlums.

30 Zaudējumi var rasties arī vienlaicīgi ar tos izraisošo notikumu vai uzreiz pēc tā, bet pēc definīcijas tie nekad nevar rasties pirms tā.

un šī ir Savienības ārpuslīgumiskās atbildības trīsdaļīgā koncepta dinamiskā daļa. Tātad ir pavisam loģiski, ka pusei, kura uzskata, ka ir cietusi zaudējumus iestādes rīcības dēļ, lai pierādītu minēto zaudējumu pastāvēšanu, ir jābūt iespējai atsaukties uz apstākļiem, kuri ir radušies pēc zaudējumus izraisošā notikuma, kas ir pietiekami būtisks pārkāpums.

27. Kā jau norādīju, es pilnībā sliecos piekrist, ka Padomes rīcība ierobežojošo pasākumu jomā ir pakļauta īpašām prasībām un tās būtu pienācīgi jāņem vērā brīdī, kad ir jāizdara novērtējums par Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos. Tomēr no lietas materiāliem neizriet, ka Padome tieši *HTTS* iekļaušanas ar strīdīgajiem pasākumiem gadījumā būtu saskārusies ar šādiem ierobežojumiem, un katrā ziņā tā ir Padome, kam ir jāsniedz paskaidrojumi par tās situācijas sarežģītību, ar kuru tai bija jāsaskaras ierobežojošo pasākumu *noteikšanas brīdī*, lai Savienības tiesa attiecīgā gadījumā varētu to ņemt vērā, nosakot, vai pārmestā rīcība ir kvalificējama par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu [31].

28. Tātad vispārīgais secinājums, ko izdara Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 51. punktā, atbilstoši kuram, "ja prasības par kaitējuma atlīdzību ietvaros konkrētās iestādes – kad tā [..] ir veikusi līdzekļu iesaldēšanas pasākumus [..], iesniegtā informācija tiktu atzīta par neefektīvu, tas novestu pie tā, ka tiktu nopietni kavēta efektīva to kompetenču īstenošana, kuras Līgumos Savienības iestādēm ir paredzētas KĀDP jomā, šīs politikas īstenošanas atbalstīšanai paredzot, ka tās ir tiesīgas noteikt nepieciešamos ierobežojošos pasākumus", man šķiet tāds, kas rada nevajadzīgu satraukumu, un katrā ziņā ne tāds, ar kuru Padome var tikt atbrīvota no detalizētas atsaukšanās uz šādu risku.

29. No iepriekš minētā izriet, ka, atzīstot, ka par pietiekami būtiskiem pārkāpumiem ir kvalificējami tikai acīmredzami un neattaisnojami pārkāpumi, un pārbaudot pārmesto rīcību tās informācijas un to pierādījumu gaismā, kas ir norādīti pēc strīdīgo pasākumu noteikšanas, Vispārējā tiesa ir sagrozījusi pārbaudi, kura tai būtu bijusi jāveic, un ir pieļāvusi savā argumentācijā kļūdu tiesību piemērošanā. Šādos apstākļos pirmais pamats ir jāapmierina.

30. Es vēlos šeit pievienot vēl dažus apsvērumus.

31. Ja pieņem, ka Padome var atsaukties uz informāciju un pierādījumiem, kas ir iegūti pēc pārmestās rīcības veikšanas, jājautā, kāpēc arī Vispārējai tiesai, lai nesaņemtu pārmetumus par dubultiem standartiem, nebūtu bijuši jāņem vērā, kā to apgalvo *HTTS*, notikumi, kas skāra *HTTS* pēc 2010. gada. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Regulu Nr. 961/2010, ciktāl tā attiecās uz minēto sabiedrību, Vispārējā tiesa atcēla ar 2011. gada 7. decembra spriedumu *HTTS*/Padome pienākuma norādīt pamatojumu neizpildes dēļ [32]. Tomēr, tā kā Vispārējā tiesa nebija izslēgusi iespēju, ka iekļaušana sarakstā varēja būt attaisnota pēc būtības, tā nolēma paturēt spēkā prettiesiskās regulas sekas uz diviem mēnešiem [33]. 2012. gada 23. martā ar Regulu (ES) Nr. 267/2012 [34] tika atcelta Regula Nr. 961/2010, kuras sarakstā *HTTS* bija iekļauta ar Īstenošanas regulu (ES) Nr. 54/2012 [35], tomēr *HTTS* tika saglabāta sarakstā to pašu iemeslu dēļ kā Īstenošanas regulā Nr. 54/2012. Ar 2013. gada 12. jūnija spriedumu *HTTS*/Padome [36] Vispārējā tiesa šo saglabāšanu sarakstā atcēla no 2013. gada 22. augusta, norādot uz konkrētu pierādījumu neesamību Padomes rīcībā un acīmredzamu kļūdu šīs iestādes vērtējumā. 2013. gada 15. novembrī Padome atkārtoti iekļāva *HTTS* sarakstā, pieņemot Īstenošanas regulu (ES) Nr. 1154/2013 [37]. Vispārējā tiesa atcēla šo īstenošanas regulu, ciktāl tā attiecās uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, sarakstā

31 Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 41. punkts).

32 T-562/10, EU:T:2011:716, 39. punkts.

33 Skat. spriedumu, 2011. gada 7. decembris, *HTTS*/Padome (T-562/10, EU:T:2011:716, 41.–43. punkts).

34 Padomes Regula (2012. gada 23. marts) par ierobežojošiem pasākumiem pret Irānu un Regulas [..] Nr. 961/2010 atcelšanu (OV 2012, L 88, 1. lpp.).

35 Padomes Regula (2012. gada 23. janvāris), ar kuru īsteno Regulu [..] Nr. 961/2010, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu (OV 2012, L 19, 1. lpp.).

36 T-128/12 un T-182/12, nav publicēts, EU:T:2013:312.

37 Padomes Īstenošanas regula (2013. gada 15. novembris), ar ko īsteno Regulu [..] Nr. 267/2012 (OV 2013, L 306, 3. lpp.). Skat. spriedumu, 2015. gada 18. septembris, *HTTS* un *Bateni*/Padome (T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650, 20. un nākamie punkti).

iekļaušanas pamatotības neesamības dēļ. Lemjot par Padomes lūgumu uz laiku paturēt spēkā atceltā akta sekas, Vispārējā tiesa šo lūgumu noraidīja tostarp tādēļ, ka "Padome nav ievērojusi pietiekamu rūpību administratīvi strādājot ar prasītāju lietām"[38]. Vispārējā tiesa uzsvēra faktu, ka šis bija jau trešais atcelšanas spriedums pēc kārtas attiecībā uz *HTTS*[39]. Šis pēdējais spriedums tika pasludināts 2015. gada 18. septembrī, savukārt prasību par zaudējumu atlīdzību *HTTS* cēla Vispārējā tiesā 2015. gada 25. novembrī, tādējādi, ja Vispārējas tiesas loģika būtu jāpiemēro arī par labu apelācijas sūdzības iesniedzējai, trīs Vispārējās tiesas pasludinātie atcelšanas spriedumi un pēdējais konstatējums par Padomes nepietiekamo rūpību tikpat labi varēja būt pierādījumi, kas apstiprina, ka acīmredzams un pietiekami būtisks Padomes pārkāpums pastāvēja jau kopš pirmās iekļaušanas sarakstā ar strīdīgajiem pasākumiem.

32. Šādos apstākļos man ir jāatzīst, ka man rodas zināmas grūtības saskaņot argumentus, kurus Vispārējā tiesa ir izvirzījusi pārsūdzētā sprieduma 46. un nākamajos punktos – kur Vispārējā tiesa atzīst, ka, lai atspēkotu pārmetumu par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, Padome var atsaukties uz informāciju un pierādījumiem, kuru nebija tās rīcībā pārmestās rīcības dienā, – ar šī paša sprieduma 73. punktu, kur Vispārējā tiesa lēma, ka Padomes rīcībai pēc 2012. gada 23. janvāra nav nozīmes, nosakot, vai Padome ir pietiekami būtiski pārkāpusi apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, tāpēc ka strīdus priekšmets nebija *HTTS* apgalvoti nodarītā kaitējuma atlīdzināšana tās atkārtotās iekļaušanas sarakstos dēļ pēc 2011. gada 7. decembra sprieduma *HTTS*/Padome[40] un 2013. gada 12. jūnija sprieduma *HTTS*/Padome[41], bet vienīgi tā kaitējuma atlīdzināšana, kas tai esot radies laikposmā no 2010. gada 26. jūlija līdz 2012. gada 23. janvārim.

33. Visbeidzot es piekrītu Vispārējās tiesas apgalvojumam, atbilstoši kuram prasība atcelt tiesību aktu un prasība atlīdzināt zaudējumus ir divi autonomi prasību veidi, un tiesību akta atcelšana attiecīgā gadījumā nav pietiekams pierādījums par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu[42]. Konkrētajā lietā, kas pašlaik ir nodota izskatīšanai Tiesā, man tomēr ir šaubas, vai autonomiju var piemērot tik plaši, lai *a posteriori* vēlreiz aplūkotu konstatējumu, kas izraisīja tiesību akta atcelšanu. Citiem vārdiem, lai gan lietā T-562/10 Vispārējā tiesa atcēla vienu no diviem strīdīgajiem pasākumiem pienākuma norādīt pamatojumu neizpildes dēļ, šķiet, ka Padomei saistībā ar prasību par zaudējumu atlīdzību ir atļauts *a posteriori* novērst sākotnēji pieļauto prettiesiskumu, tādējādi galu galā neitralizējot atcelšanas sekas zaudējumu atlīdzības saņemšanas nolūkiem. Tas nenozīmē tikai pārbaudīt, vai prettiesiskums, par ko ir pausta kritika, izskatot prasību atcelt tiesību aktu, ir pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums, bet gan vēlreiz atgriezties pie paša konstatējuma par šo prettiesiskumu, kurš varētu "izgaist" prasībā par zaudējumu atlīdzību. Proti, vēlreiz, tā kā Padome nav atsaukusies uz nopietnām grūtībām un risku, ka tiek apdraudēta KĀDP efektivitāte[43], man rodas jautājums, vai, ierobežojošo pasākumu jomā ļaujot Padomei noprast, ka, lai kādi arī nebūtu tās prettiesiskās rīcības apstākļi, tā vienmēr varēs savas darbības *ex post* attaisnot, svaru kausi netiek nosvērti pārmērīgi par labu iestādei un par sliktu privātpersonu tiesībām[44] un vai šādi nevar tikt iedrošināta preventīva rakstura sarakstā iekļaušanas politika bez patiesa un nopietna pamatojuma, jo tikai rīcība, kas nav tikai *smagi pārkāpjoša*, bet ir *ārkārtīgi smagi pārkāpjoša*, varētu izraisīt tiesību akta atcelšanu un Savienības atbildības iestāšanos vienlaikus.

38 Spriedums, 2015. gada 18. septembris, *HTTS* un *Bateni*/Padome (T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650, 66. punkts).

39 Spriedums, 2015. gada 18. septembris, *HTTS* un *Bateni*/Padome (T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650, 66. punkts). Šajā datumā tika atceltas arī *IRISL*, *HDSL* un *SAPID* iekļaušanas sarakstā: skat. spriedumu, 2015. gada 18. septembris, *HTTS* un *Bateni*/Padome (T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650) 18. punkts).

40 T-562/10, EU:T:2011:716.

41 T-128/12 un T-182/12, nav publicēts, EU:T:2013:312.

42 Skat. pārsūdzētā sprieduma 48. punktu.

43 Vispārējā tiesa, šķiet, vairs nebija pārliecināta par šādu grūtību vai risku pastāvēšanu *HTTS* gadījumā, – skat. spriedumu, 2015. gada 18. septembris, *HTTS* un *Bateni*/Padome (T-45/14, nav publicēts, EU:T:2015:650, 63. un nākamie punkti).

44 Absolūtam pilnīgumam atgādināšu, ka brīdī, kad tiek veikta tāda Komisijas lēmuma ar kvazi krimināltiesisku raksturu tiesiskuma pārbaude, kas ir pieņemts jomā, kurā Savienības tiesa veic neierobežotu un pilnīgu pārbaudi, šī tiesa aizstāvības tiesību ievērošanas labad var ņemt vērā pierādījumus, kas nebija zināmi Komisijai lēmuma pieņemšanas brīdī. Šī iespēja tomēr šķiet ļoti ierobežota un ir izmantojama vienīgi par labu personām, kas vēlas aizstāvēties pret iestādes rīcību, nevis otrādi. Kā piemēru skat. spriedumu, 2016. gada 21. janvāris, *Galp Energía España* u.c./Komisija (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72. punkts un tajā minētā judikatūra).

34. Turpinājumā tiks veikta pārējo apelācijas pamatu analīze.

B. Par pārējiem apelācijas pamatiem

35. Kā jau tika minēts [45], šo pamatu analīze būs īsāka, vēl jo vairāk tāpēc, ka tā ir turpinājums pirmā pamata analīzei un tajā identificētajai kļūdai tiesību piemērošanā.

1. Par otro pamatu saistībā ar kļūdu tiesību piemērošanā tāpēc, ka Vispārējā tiesa esot uzskatījusi, ka Padomes veiktais novērtējums par faktu, ka HTTS *bija jāuzskata par sabiedrību, kas pieder vai ko kontrolē* IRISL*, katrā ziņā nebija būtiska un neattaisnojama kļūda vai acīmredzama kļūda vērtējumā*

a) Lietas dalībnieku argumentu kopsavilkums

36. Būtībā apelācijas sūdzības iesniedzējas kritika galvenokārt ir vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 56.–63. punktu. Vispārējā tiesa, 56. punktā lemjot, ka sabiedrības kvalificēšana par "piederošu citai vienībai vai tās kontrolētu", kas ir iemesls, kāpēc tai tika piemēroti ierobežojošie pasākumi, bija jānovērtē atrauti no apsvērumiem par īpašumtiesību saiknēm, esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. *HTTS* turpinājumā pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir uzskatījusi, ka pierādījumi, kurus *a posteriori* iesniedza Padome, ir izrādījušies esam pietiekamas norādes, lai atzītu par iespējamu faktu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja "atr[a]d[ā]s *IRISL* kontrolē [un/]vai darboj[ā]s tās vārdā". *HTTS* turklāt pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav ņēmusi vērā vēlākās izmaiņas tās judikatūrā, it īpaši attiecībā uz *IRISL* iekļaušanām sarakstos, kaut gan vienlaikus, lai secinātu par pietiekami būtiska Savienības tiesību pārkāpuma neesamību, tā ir pamatojusies uz pierādījumiem, kurus Padome iesniedza pēc ierobežojošo pasākumu noteikšanas. Turklāt strīdīgie pasākumi neļaujot iekļaut sarakstā vienību, kas ir tikai darbojusies *IRISL* vārdā.

37. Padome savukārt lūdz otro pamatu noraidīt. *HTTS* esot kļūdaini interpretējusi pārsūdzētā sprieduma 56. punktu, jo Vispārējā neesot lēmusi, ka īpašumtiesību saiknēm nebija nekādas lomas, veicot novērtējumu, vai bija izpildīti iekļaušanas sarakstā materiāltiesiskie kritēriji. Attiecībā uz to, ka Vispārējā tiesa ņēma vērā pierādījumus, kas tika iesniegti pēc strīdīgo pasākumu noteikšanas un kas šai tiesai lika izdarīt secinājumu, ka *HTTS* visdrīzāk var tikt atzīta par tādu, kas ir *IRISL* kontrolē un/vai darbojas tās vārdā, Padome norāda uz nostāju, kuru tā ir attīstījusi saistībā ar pirmo pamatu. Turklāt no strīdīgajiem pasākumiem skaidri izrietot, ka iekļaušanas kritērijs bija alternatīvs un tik tiešām attiecās gan uz gadījumiem, kad viena vienība ir *IRISL* kontrolē, gan gadījumiem, kuros vienība darbojas *IRISL* vārdā. Padome piekrīt Vispārējās tiesas analīzei par dažādajiem pierādījumu elementiem un apgalvo, ka Vispārējā tiesa, neizdarot kļūdu tiesību piemērošanā, varēja secināt, ka nebija pietiekami būtiska pārkāpuma tā iemesla dēļ, ka, ievērojot minētos pierādījums, bija ticams, ka *HTTS* atbilst nosacījumiem, kādi strīdīgajos pasākumos bija izvirzīti, lai veiktu iekļaušanu sarakstā.

38. Komisija būtībā pievienojas Vispārējās tiesas nostājai un uzskata, ka nav pieņemams arguments par Vispārējās tiesas veiktā faktisko apstākļu novērtējuma kļūdainību, lai secinātu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja varēja tikt uzskatīta par tādu, kas atbilst kritērijiem, lai to iekļautu strīdīgajos sarakstos, jo *HTTS* neesot atsaukusies uz faktu sagrozīšanu un Tiesas pārbaude apelācijā tradicionāli esot ierobežota un attiecoties tikai uz tiesību jautājumiem.

45 Skat. šo secinājumu 14. punktu.

b) Analīze

39. Uzreiz ir jānoraida pret pārsūdzētā sprieduma 56. punktu izteiktais pārmetums, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja, kā to apgalvo Padome, ir veikusi kļūdainu minētā punkta interpretāciju. Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, lemjot, ka sabiedrību var uzskatīt par "piederošu citai vienībai vai tās kontrolētu", ja šī pēdējā minētā sabiedrība var ietekmēt attiecīgās sabiedrības komercizvēles, pat nepastāvot nekāda veida īpašumtiesību saiknēm. Tas nozīmē nevis to, ka nekādi nav ņemta vērā iespējama īpašumtiesību saikne, bet tikai to, ka nekādu īpašumtiesību saikņu neesamība nav pietiekama, lai uzskatītu, ka kritērijs nav izpildīts, un tas tā ir vēl jo vairāk tāpēc, ka minētais kritērijs skaidri bija formulēts kā alternatīvs kritērijs un attiecās vai nu uz piederības, vai kontroles gadījumu. No šiem apsvērumiem turklāt izriet, ka iebildums saistībā ar to, ka ar strīdīgajiem pasākumiem neesot atļauta tādas sabiedrības iekļaušana sarakstā, kas tikai darbojas *IRISL* vārdā, ņemot vērā pašu iekļaušanas strīdīgo pasākumu sarakstā kritērija tekstu, ir jānoraida kā nepamatots. Vispārējās tiesas interpretācijā par kritēriju saturu nav pieļauta kļūda tiesību piemērošanā.

40. Attiecībā uz pārējo no pārsūdzētā sprieduma 58. un nākamajiem punktiem izriet, ka Vispārējā tiesa konkrētajā lietā, kas bija nodota izskatīšanā, un apstākļos, kurus tā paskaidroja minētā sprieduma 42.–53. punktā, piemēroja testu, lai noteiktu, vai lietā ir acīmredzami būtisks Savienības tiesību pārkāpums. Vispārējā tiesa, pārbaudīdama, vai pārmestais iekļaušanas sarakstā materiāltiesisko nosacījumu pārkāpums var tikt kvalificēts par minēto acīmredzami būtisko pārkāpumu, nonāca pie secinājuma, ka "Padomes konkrētajā gadījumā norādītā informācija un pierādījumi ir atbilstošas, pietiekami precīzas un saskanīgas norādes, kas izskatāmās prasības par kaitējuma atlīdzību ietvaros ļauj secināt, ka apstāklis, ka *HTTS* "[bija] *IRISL* kontrolē vai [darbojās] tā vārdā", bija vismaz ticams" [46]. Tādējādi, lai gan Padome atzina, ka, veicot iekļaušanu sarakstā 2010. gadā, tās rīcībā nebija informācijas vai pierādījumu un tā turklāt tajā brīdī nenorādīja īpašos un konkrētos iemeslus, kuru dēļ *HTTS* tika iekļauta sarakstā [47], tomēr fakts, ka šo informāciju un pierādījumus tā vēlāk ieguva, padarīja iekļaušanas sarakstā 2010. gadā par *ticami* attaisnojamām Vispārējās tiesas ieskatā, kura līdz ar to noraidīja pietiekami būtiska pārkāpuma pastāvēšanu [48].

41. Šajā argumentācijā ir pieļauta tā pati kļūda tiesību piemērošanā, kāda tika identificēta saistībā ar pirmo pamatu, jo šī pēdējā minētā argumentācija ir tās dabiskais turpinājums tajā ziņā, ka Vispārējā tiesa ir praktiski piemērojusi to, ko tā iepriekš bija centusies attaisnot no teorētiska skatpunkta. Līdz ar to es neuzskatu, kā to apgalvo Padome un Komisija, ka šis ir tikai *HTTS* mēģinājums kritizēt faktu novērtējumu, kas ārpus hipotēzes par to sagrozīšanu, kuru tā turklāt nav izvirzījusi, neietilpst Tiesas pārbaudes apjomā apelācijas tiesvedībā. To pašu iemeslu dēļ, kuri tika izklāstīti saistībā ar pirmā pamata analīzi, ir jāsecina, ka Vispārējā tiesa nav aplūkojusi pareizo brīdi laikā, t.i., brīdi, kurā notika pārmestā rīcība. Citiem vārdiem un izsakoties ar medicīnisku metaforu, ja es esmu pareizi diagnosticējis simptomu par kļūdu tiesību piemērošanā pārsūdzētā sprieduma 42. un nākamajos punktos, tad ir acīmredzams, ka slimība ir atklājusies 58. un nākamajos punktos, tādējādi galu galā pārņemot visu par pietiekami būtiska pārkāpuma noteikšanu, šajā gadījumā attiecībā uz materiāltiesiskajiem nosacījumiem iekļaušanai sarakstā nepietiekamu pierādījumu dēļ, veikto analīzi.

42. Es pievienojos arī apelācijas sūdzības iesniedzējas neizpratnei par Vispārējās tiesas veikto konstatējumu pārsūdzētā sprieduma 63. punktā, saskaņā ar kuru "*laikā, kad prasītājas nosaukums tika iekļauts* strīdīgajos sarakstos [..], *IRISL*, *HDSL* un *SAPID* nosaukumu iekļaušana sarakstos vēl nebija atcelta" [49]. Atbildot uz šo pārmetumu, Vispārējā tiesa noraidīja iespēju ņemt vērā apelācijas sūdzības

46 Skat. pārsūdzētā sprieduma 58. punktu.

47 Jākonstatē, ka strīdīgajos pasākumos norādītie iemesli sarakstā iekļaušanas pamatojumam nav nekas cits kā paša sarakstā iekļaušanas kritērija atkārtojums.

48 Norādīšu, ka saistībā ar ierobežojoša pasākuma pamatojuma tiesiskuma pārbaudi atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai pārbaudē tiesā nevar tikt izvērtēta tikai abstrakta norādīto iemeslu ticamība, bet ir jāizvērtē arī, vai ir pamatoti šie iemesli vai vismaz viens no tiem, kurš tiek uzskatīts par pašu par sevi pietiekamu minētā pasākuma pamatošanai, – skat. spriedumu, 2018. gada 19. decembris, Azarov/Padome (C-530/17 P, EU:C:2018:1031, 22. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 Mans izcēlums.

iesniedzējas norādītos apstākļus, kas bija radušies pēc strīdīgo pasākumu noteikšanas. Tādējādi Vispārējā tiesa acīmredzami neaplūkoja to pašu brīdi laikā, kuru tā aplūkoja, novērtējot Padomes nostāju un tās izvirzītos pierādījumus. Jau atkal tas, ko Vispārējā tiesa atļāva Padomei, netika atļauts apelācijas sūdzības iesniedzējai.

43. Līdz ar to Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā argumentācijā attiecībā uz iebildumu par pietiekami būtisku iekļaušanas sarakstā materiālo nosacījumu pārkāpumu, jo Padome, balstoties uz pietiekamiem pierādījumiem, nebija konstatējusi, ka *HTTS* bija *IRISL* kontrolē. Tātad otrais pamats ir jāapmierina.

2. Par trešo un ceturto pamatu, aplūkotiem kopā

a) Lietas dalībnieku argumentu kopsavilkums

44. Saistībā ar trešo un ceturto pamatu, kuri ir jāaplūko kopā, *HTTS* būtībā apgalvo, pirmkārt, ka Vispārējā tiesa, atteikdamās uzskatīt, ka Regulā Nr. 961/2010 konstatētais prettiesiskums ir ietekmējis Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 tiesiskumu tāpēc, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija cēlusi prasību atcelt šo pēdējo minēto regulu, ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā. Šādi konstatētais pieņēmums par Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 tiesiskumu tātad esot bijis jāatspēko un pretēji tam, kā ir rīkojusies Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 89. un 90. punktā, Īstenošanas regulā Nr. 668/2010 pieļauto pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi neesot varēts attaisnot ar vēlāku pamatojumu. Otrkārt, *HTTS* apgalvo, ka pārsūdzētā sprieduma 88. punktā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, jo nepietiekams pamatojums esot jāuzskata par tādu, kas sniedz tiesības saņemt zaudējumu atlīdzinājumu. *HTTS* atgādina par pienākuma norādīt pamatojumu būtiski svarīgo raksturu un šī pienākuma saikni ar efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kā tā izrietot no sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome [50]. Vispārējā tiesa neesot varējusi ierobežot savu atbildi tikai ar apgalvojumu, ka nepietiekams pamatojums vispārēji nevar izraisīt Savienības atbildības iestāšanos; tai, gluži pretēji, esot bijis jāpārbauda konkrētajā lietā, kas tai bija nodota izskatīšanā, vai pienākuma norādīt pamatojumu neizpildei bija tādas sekas, ka bija pārkāptas apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kuras var sniegt tiesības saņemt zaudējumu atlīdzinājumu.

45. Padome būtībā lūdz noraidīt šos abus pamatus. Pirmkārt, Vispārējā tiesa esot pamatoti uzskatījusi, ka Vispārējās tiesas 2011. gada 7. decembra spriedums *HTTS*/Padome [51] attiecas tikai uz Regulu Nr. 961/2010. Vispārējā tiesa turklāt esot pareizi lēmusi, ka *HTTS* saistībā ar tajā celto prasību bija jāizvirza autonoma argumentācija, lai pierādītu, ka pienākuma norādīt pamatojumu neizpilde ietekmēja arī Īstenošanas regulu Nr. 668/2010; tā to neesot izdarījusi. Otrkārt, Padome apgalvo, ka zaudējumu atlīdzināšanas izslēgšanu nepietiekama pamatojuma gadījumā attaisno tiesību uz zaudējumu atlīdzinājumu ierobežotā kompensējošā funkcija, lai saglabātu Savienības iestāžu spēju darboties. Vispārējā tiesa turklāt esot vienīgi atgādinājusi pastāvīgo judikatūru. *HTTS* neesot pierādījusi saikni starp pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi un iespējamo tās tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā aizskārumu, kas no tā izrietot, ne arī to, kādā ziņā tai esot liegts izmantot savas tiesības uz aizstāvību. Sprieduma lietā *Safa Nicu Sepahan*/Padome [52] fragments, uz kuru tā pamatojas, turklāt neesot saistīts ar šo jautājumu, bet gan drīzāk attiecoties uz attiecīgajā lietā aplūkoto ierobežojošo pasākumu pamatotības pārbaudi. Katrā ziņā esot pietiekami, ja prasītājs var iepazīties ar pamatojumu prasības par zaudējumu atlīdzību izskatīšanas laikā.

46. Komisija būtībā pievienojas Padomes nostājai.

50 Spriedums, 2014. gada 25. novembris (T-384/11, EU:T:2014:986).

51 T-562/10, EU:T:2011:716, 68. un 69. punkts.

52 Spriedums, 2014. gada 25. novembris (T-384/11, EU:T:2014:986, 68. un 69. punkts).

b) Analīze

47. Ar trešo un ceturto pamatu, kuri ir izvirzīti pret pārsūdzētā sprieduma daļu, kas attiecas uz pārbaudi par to, vai pienākuma norādīt ierobežojošo pasākumu pamatojumu pārkāpums ir kvalificējams par pietiekami būtisku pārkāpumu, *HTTS* galvenokārt pierādīšanas nolūkos atsaucas uz spriedumu, ar kuru Vispārējā tiesa pamatojuma neesamības dēļ atcēla Regulu Nr. 961/2010, ciktāl tā attiecās uz apelācijas sūdzības iesniedzēju. Argumentācija saistībā ar šo pārbaudi turklāt atklāj, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas argumenti attiecās arī uz efektīvas tiesību aizsardzības tiesā tematiku [53].

48. Attiecībā uz iebildumu saistībā ar pieņēmumu par Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 tiesiskumu tāpēc, ka *HTTS* nebija cēlusi prasību to atcelt, Vispārējā tiesa ir pamatoti lēmusi, ka nevarēja tikt izdarīti nekādi secinājumi par Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 prettiesiskumu no sprieduma, ar kuru ir vienīgi atcelta Regula Nr. 961/2010, un ka *HTTS* bija jāpierāda iemesli, kuru dēļ tā uzskatīja, ka tās iekļaušana Īstenošanas regulas Nr. 668/2010 sarakstā varēja tikt kvalificēta par pietiekami būtisku Padomei noteiktā pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi. Šis iebildums tātad ir jānoraida kā nepamatots.

49. Turpinājumā ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 89. punkts, atbilstoši kuram "izskatāmās prasības par kaitējuma atlīdzību ietvaros ierobežojošā pasākuma, par kuru ir runa, *tiesiskums* ir jāizvērtē arī vēlāko iemeslu gaismā, kurus Padome norādījusi savā Lēmumā 2012/35/KĀDP [54]" [55], ir vēl viena kļūdas tiesību piemērošanā izpausme, kuru Vispārējā tiesa ir pieļāvusi savas analīzes premisās. Tas, ka terminoloģiska skaidrība ir noteicoša pareizai jēdzienu izpratnei un prasības veidu nošķiršanai, man liek uzsvērt, ka šajā punktā runa ir par Regulu Nr. 961/2010 un ka jautājums par tās tiesiskumu tika galīgi izlemts Vispārējās tiesas spriedumā, kura pasludināja tās atcelšanu, ciktāl tā attiecās uz *HTTS*. Taču šis 89. punkts acīmredzami rada sajukumu un liek domāt, ka, izskatot prasību atcelt tiesību aktu, konstatētais prettiesiskums var no jauna tikt apspriests, izskatot prasību par zaudējumu atlīdzību. Es ceru, ka man ir izdevies pietiekami pierādīt, ka tas tā nav. Katrā ziņā tikpat skaidrs ir tas, ka, novērtējot, vai Padomes pieļautā pienākuma norādīt pamatojumu neizpilde brīdī, kad apelācijas sūdzības iesniedzēja tika iekļauta Regulas Nr. 961/2010 sarakstā, bija kvalificējama kā pietiekami būtisks pārkāpums, Vispārējā tiesa, kā uz to ir pamatoti norādījusi *HTTS*, vēlreiz ir ņēmusi vērā pamatojuma elementus, kas ir vēlāki par 2010. gadu [56], tādējādi padarot kļūdainu tās argumentāciju. Tā kā šis iebildums ir pamatots, trešais pamats ir jāapmierina.

50. Attiecībā uz jautājumu par sistemātisku Savienības atbildības izslēgšanu akta nepietiekama pamatojuma gadījumā no pārsūdzētā sprieduma izriet, ka pati Vispārējā tiesa ir uzskatījusi, ka *HTTS* attīstītā argumentācija saistībā ar pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi varēja tikt turpināta saistībā ar atsaukšanos uz efektīvas tiesību aizsardzības tiesā principu [57]. Pieņemot, ka pārsūdzētā sprieduma 88. punktā minētā judikatūra, atbilstoši kurai "tiesību akta nepietiekams pamatojums nenozīmē Savienības [ārpuslīgumiskās] atbildības iestāšanos", ar šo pašu formulējumu ir jāpiemēro arī ierobežojošo pasākumu gadījumā [58], Vispārējā tiesa katrā ziņā, šķiet, nav apstājusies pie šī konstatējuma pamata noraidīšanai, bet savu analīzi ir attīstījusi tālāk, uz ko norāda 89. punktā izmantotie vārdi "šādos apstākļos", lai, izmantojot metodoloģiju, kura manā ieskatā ir kļūdaina, pārbaudītu, vai 2012. gadā sniegtais pamatojums varēja ne tikai apelācijas sūdzības iesniedzējai, bet arī Vispārējai tiesai radīt

53 Skat. pārsūdzētā sprieduma 74.–78. punktu.

54 Padomes Lēmums (2012. gada 23. janvāris), ar kuru groza Lēmumu 2010/413/KĀDP, ar ko paredz ierobežojošus pasākumus pret Irānu (OV 2012, L 19, 22. lpp.).

55 Spriedums, 2017. gada 13. decembris, *HTTS*/Padome (T-692/15, EU:T:2017:890). Mans izcēlums.

56 Skat. pārsūdzētā sprieduma 90. punktu.

57 Skat. pārsūdzētā sprieduma 78. punktu.

58 Jautājums šajā ziņā tik tiešām var rasties, ņemot vērā to individuālo raksturu un ievērojamās sekas, ko tie var nodarīt skarto personu un vienību tiesībām un brīvībām (skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 30. maijs, *Safa Nicu Sepahan*/Padome (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 40. punkts)). Jautājumu – kurš nav tieši izvirzīts šajā apelācijas sūdzībā – par to, vai judikatūra, kas ir attīstīta saistībā ar pienākumu norādīt reglamentējošo aktu pamatojumu, ir pilnībā piemērojama ierobežojošiem pasākumiem, man šķiet, Tiesa vēl nav izlēmusi; vienīgais pieejamais spriedums ir spriedums, 2007. gada 11. jūlijs, *Sison*/Padome (T-47/03, nav publicēts, EU:T:2007:207, 238. punkts).

skaidrību par *HTTS* iekļaušanas sarakstā iemesliem un par cēloņiem, kas ir pamatā apgalvoti nodarītajiem zaudējumiem. Šādi rīkodamās, kaut arī tās sniegtā analīze ir gaužām neizvērsta, Vispārējā tiesa tomēr ir apsvērusi iespēju – *quod non* –, ka pienākuma norādīt pamatojumu neizpilde bija tik smaga, ka tā varēja būtiski apdraudēt efektīvu *HTTS* tiesību aizsardzību tiesā. Tādējādi ceturtais pamats ir jānoraida.

C. Analīzē izdarītie secinājumi

51. Tā kā ir pieļauta kļūda tiesību piemērošanā, kuras dēļ Vispārējās tiesas argumentācija nav pareiza un kura ir ietekmējusi visu analīzi par to, vai pastāv pietiekami būtisks pārkāpums, es iesaku Tiesai apmierināt pirmo, otro un trešo apelācijas pamatu. Turklāt es neuzskatu, ka lieta ir iztiesājamā stāvoklī trīs iemeslu dēļ.

52. Pirmkārt, kā es to jau pierādīju, Vispārējā tiesa nav piemērojusi pareizo testu brīdī, kad tā noteica, vai pastāv pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums. Neietekmējot iznākumu, kas tiks sasniegts analīzē par pietiekami būtisku pārkāpumu, pamatojoties uz pareizu testu, tā piemērošanai būs jāveic to faktisko apstākļu novērtējums attiecībā uz situāciju, kāda tā bija 2010. gadā, kas, man šķiet, nav ietverti Tiesā iesniegtajos lietas materiālos.

53. Turpinājumā, pieņemot, ka, piemērojot minēto testu, tiktu sasniegts tāds iznākums, ka pirmais nosacījums par Savienības ārpuslīgumiskās atbildības iestāšanos ir izpildīts, vēl būtu jānosaka, vai ir izpildīti abi pārējie nosacījumi. Kā es to esmu atgādinājis iepriekš [59], tā kā Vispārējā tiesa savā analīzē apstājās pie novērtējuma par pietiekami būtiska pārkāpuma neesamību, tā par turpmākajiem nosacījumiem nelēma. Turklāt Tiesai iesniegtie lietas materiāli neļautu tai pašai izlemt šos jautājumus.

54. Visbeidzot, pieņemot, ka šoreiz visi nosacījumi, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, ir izpildīti, vēl būtu jānosaka atlīdzinājuma apmērs par kaitējumu/zaudējumiem un/vai jāatbild uz Padomes izvirzīto argumentu par noilgumu prasībai par zaudējumu atlīdzību; Vispārējā tiesa šo argumentu nav aplūkojusi, un tātad puses to apelācijas tiesvedībā nav apspriedušas.

55. Visu šo iemeslu dēļ un neietekmējot risinājumu, pie kāda nonāks Vispārējā tiesa tās analīzes noslēgumā, kas būs tīra no jebkādām kļūdām tiesību piemērošanā, attiecībā uz pirmo no nosacījumiem, lai iestātos Savienības ārpuslīgumiskā atbildība, es iesaku Tiesai saskaņā ar Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai.

V. Par tiesāšanās izdevumiem

56. Tā kā lieta atbilstoši manis veiktajai analīzei ir jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai, atbilstoši Reglamenta 137. pantam, kas ir piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz šī reglamenta 184. panta 1. punktu, lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšana ir jāatliek.

VI. Secinājumi

57. Ņemot vērā iepriekš minēto, es iesaku Tiesai nospriest šādi:

1) Atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2017. gada 13. decembra spriedumu lietā *HTTS*/Padome (T-692/15, EU:T:2017:890).

2) Nodot lietu atpakaļ Eiropas Savienības Vispārējai tiesai.

59 Skat. šo secinājumu 9. punktu.

3) Lēmuma par tiesāšanās izdevumiem pieņemšanu atlikt.